

ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ИҚТИСОДИЙ МЕХАНИЗМЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ

Мамлакатимизда туризм соҳасига мустақилликнинг биринчи кунларидан бошлаб катта эътибор қаратилиб келинмоқда. Мазкур соҳани бошқариш учун олдин “Ўзбектуризм” Миллий компанияси тузилган бўлса, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 2 декабрда имзоланган “Ўзбекистон Республикасининг туризм соҳасини жадал ривожлантиришни таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони¹ биноан Туризмни ривожлантириш давлат қўмитаси ташкил қилинди. Бундан мақсад, фармонда эътироф этилишича “Мамлакат иқтисодиётининг стратегик тармоғи сифатида туризмни жадал ривожлантириш учун қулай иқтисодий ва ташкилий-ҳуқуқий шарт-шароитлар яратиш, ҳудудларнинг улкан туризм салоҳиятидан янада тўлиқ ва самарали фойдаланиш, туризм тармоғини бошқаришни тубдан такомиллаштириш, миллий туризм маҳсулотларини яратиш ва уларни жаҳон бозорларида тарғибот қилиш, туризм соҳасида Ўзбекистоннинг ижобий қиёфасини шакллантиришдан иборат”, деб белгиланди.

Мазкур фармонда туризм соҳасини ривожлантириш давлат сиёсатининг устувор вазифаси сифатида эътироф этилиши билан бирга, унинг асосий йўналишлари ҳам белгилаб берилди. Бунинг учун ўрта муддатга мўлжалланган истиқболдаги вазифалар ва устувор йўналишлар ҳам аниқ кўрсатиб ўтилди. Бу йўналишларга қуйидагилар киртилди:

- ✓ туризмни ривожлантиришнинг яхлит концепциясини шакллантириш ва изчил амалга ошириш;

---

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 2 декабрда имзоланган “Ўзбекистон Республикасининг туризм соҳасини жадал ривожлантиришни таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-4861-сонли Фармони// Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2016 й., 49-сон, 558-модда, 2017 й., 1-сон, 3-модда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 22 декабрда имзоланган “Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасининг туризм соҳасини жадал ривожлантиришни таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида» 2016 йил 2 декабрдаги ПФ-4861-сонли Фармониға ўзгартишлар киритиш тўғрисида”ги ПФ-4895-сонли Фармони// Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 1-сон, 3-модда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 2 декабрда имзоланган “Ўзбекистон Республикаси Туризмни ривожлантириш давлат қўмитаси фаолиятини ташкил этиш тўғрисида” ПҚ-2666-сонли Қарори.

- ✓ туризмга иқтисодиётнинг стратегик сектори мақомини бериш;
- ✓ соҳани барча ҳудудларни ва ўзаро боғлиқ тармоқларни комплекс равишда жадал ривожлантиришнинг етакчи кучига айланиши лозим бўлган иқтисодиётни диверсификациялаш;
- ✓ иқтисодиётни таркибий ўзгартириш ва барқарор ривожланишнинг қудратли воситасига айлантириш;
- ✓ яратиладиган ялпи ички маҳсулотда, маҳаллий бюджет даромадларида туризмнинг улушини кўпайтириш;
- ✓ иш билан бандликни таъминлаш, аҳолининг турмуш даражаси ва сифа*-тини ошириш бўйича тизимли чора-тадбирларни амалга ошириш кабилар.

Ҳозирги пайтда туризм соҳасини жадал ривожлантириш, туризм индустрияси субъектлари фаолиятининг барқарорлигини таъминлаш учун энг аввало, уларга қулай шарт-шароитларни шакллантириш ва уларнинг тараққиётини таъминлайдиган ташкилий-иқтисодий механизмларни такомиллаштириш лозим бўлади. Бунинг учун биринчи галда соҳага йўналтирилган туризм фаолияти соҳасидаги қонун ҳужжатларини ва норматив-ҳуқуқий базани янада такомиллаштириш мақсадга мувофиқдир. Мамлакатимизда туризмнинг ривожланишидаги барча тўсиқ ва ғовларга барҳам бериш, виза ва рўйхатдан ўтказиш тартиб-таомилларини, паспорт ва божхона назоратини соддалаштириш чораларини кўриш ҳам кечиктириб бўлмайдиган ташкилий механизмлардандир.

Эндиликда туризм соҳасини давлат томонидан бошқариш билан бирга, соҳани бозорга хос тарзда тартибга солиш механизмини мақбуллаштириш масаласи ҳам муҳим устувор йўналишлардан бирига айланди. Бунинг учун туризм соҳасида тадбиркорлик фаоллигини рағбатлантириш ва туризм хизматлари бозорида рақобатни ривожлантириш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш масаласи ҳам муҳим йўналишлар сифатида белгиланмоқда.

Туризм соҳасининг мамлакат иқтисодий-ижтимоий ҳаётидаги ўрнини тўғри баҳолаш учун ушбу соҳада статистик ҳисобга олиш тизимини

такомиллаштириш масаласи ҳам ўта долзарбдир. Чунки, жуда кўп туристлар туристик маҳсулотларга тўланган маблағлари билан бирга, мамлакатимизда ўз ихтиёри билан кўплаб товарлар ва хизматларни харид қилишлари мумкин. Аммо улар бирорта ҳисобатда акс эттирилмайди, чунки ҳисобга ҳам олинмайди. Шу туфайли статистик ҳисоботни такомиллаштириш масаласи ҳам ҳал қилиниши лозим бўлган энг муҳим ташкилий механизмларни такомиллаштиришга қаратилган вазифалардан биридир.

Туризм соҳасидаги энг муҳим масалалардан яна бири, туристларнинг хавфсизлигини таъминлаш билан боғлиқдир. Бунда асосий эътиборни туризм хизматларини ташкил этишда, энг аввало, туристлар жойлаштириладиган жойларда, меҳмонхоналарда, уларни овқатлантириш пунктларида хавфсизликни таъминлашга қаратмоқ лозим. Ушбу жараёнда овқатларнинг сифатига ҳам катта эътиборни қаратиш мақсадга мувофиқ. Туристларнинг республика ҳудуди бўйлаб ҳаракатланишида, туризм объектларига ташрифларни уюштиришда ҳам мазкур масалага алоҳида аҳамият берилишини талаб қилади. Хуллас, туристлар ва экскурсантларнинг ҳаёти ва соғлиғининг хавфсизлигини таъминлаш бўйича комплекс чора-тадбирларни амалга ошириш бугунги кундаги ташкилий механизмларни такомиллаштиришга қўйилган талабларнинг устувор йўналишларидан биридир.

Замон талабидан келиб чиққан ҳолда мамлакатимизда туризмни жадал ривожлантириш, мавжуд улкан туризм салоҳиятидан янада тўлиқ ва самарали фойдаланиш масаласи ҳам устувор вазифалардан биридир. Бунинг учун анъанавий маданий-тарихий туризм билан биргаликда туризмнинг бошқа салоҳиятли турларини ҳам ривожлантиришни тақозо қилади. Бизнинг мамлакатимизда зиёрат туризми, экологик, маърифий, этнографик, гастрономик, спорт, даволаш-соғломлаштириш, қишлоқ, саноат, ишбилармонлик туризми ва бошқа турларини жадал ривожлантириш имкониятлари ҳам етарли. Эндиликда ушбу салоҳиятдан самарали фойдаланиш масаласи кун тартибидан турган муҳим масалалар сирасига киради.

Аҳолининг ёши ва бошқа қатлами бўйича болалар, ўсмирлар ва ёшлар туризмини, оилавий туризмни, кексалар учун ижтимоий туризмни ривожлантириш ҳам долзарб масалалардан биридир. Фармонда таъкидланишича ушбу йўллар билан “туризмнинг ижтимоий аҳамиятини кучайтириш, ҳудудларда янги туризм йўналишларини ташкил этиш, уларни паспортлаштириш, туризм йўналишлари ва туризм объектлари бўйича ягона миллий реестрларни шакллантиришга йўналтирилган ички, кириш ва чиқиш туризмини комплекс ривожлантиришнинг миллий ва ҳудудий дастурларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш”² лозимлигига ҳам алоҳида аҳамият берилган.

Туризмнинг асосий хусусиятларидан бири шундаки, у ички туризм билан бирга халқаро туризмни ҳам ривожлантиришни тақозо қилади. Бу эса ўз навбатида, туризм соҳасида халқаро ҳамкорликни, биринчи навбатда, БМТнинг Бугунжаҳон туризм ташкилоти (ЮНВТО), хорижий мамлакатларнинг туризм бўйича нуфузли халқаро ва миллий ташкилотлари билан ҳамкорликни янада мустаҳкамлашни талаб қилади. Мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган ҳар бир туристик ташкилот минтақавий ва жаҳон бозорларининг фаол иштирокчилари билан ҳамкорликни кенгайтиришга ҳаракат қилмоғи лозим. Бу эса, соҳада банд бўлган кадрларнинг илмий, амалий кўникмаси ва катта ҳаётий тажрибани талаб қилади. Бугунги кунда, Ўзбекистоннинг туризм соҳасида тартибга солувчи универсал халқаро конвенциялар ва битимлардаги иштирокини таъминлаш, туризм фаолияти амалиётига халқаро ва давлатлараро стандартлар ва нормаларни жорий этишга ҳам эришиш лозим бўлади. Ушбу вазифаларни янгидан ташкил қилинган Туризмни ривожлантириш давлат қўмитасидан тортиб, ҳар бир туристик ташкилотгача бўлган пағонада бажариши мақсадга мувофиқ.

---

² Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 2 декабрда имзоланган “Ўзбекистон Республикасининг туризм соҳасини жадал ривожлантиришни таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-4861-сонли Фармони// Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2016 й., 49-сон, 558-модда, 2017 й., 1-сон, 3-модда.

Соҳани ривожлантиришнинг асосий омилларидан бири мамлакатимизнинг барча минтақаларида замонавий жаҳон стандартларига, туристларнинг эҳтиёжлари ва талабларига жавоб берадиган туризм индустрияси объектларини барпо этишдан иборатдир. Туризм индустрияси объектларига меҳмонхоналар ва жойлаштиришнинг шу каби воситалари, умумий овқатланиш объектлари, транспорт-логистика тузилмалари, ахборот марказлари, маданият ва спорт муассасалари киради. Уларни ҳам жадал ривожлантиришни ва бунинг учун хорижий инвесторларни кенг жалб этишни тақозо қилади. Туризм йўналишлари бўйича йўл-транспорт ва муҳандислик-коммуникация инфратузилмасини, йўлбўйи инфратузилмасини жадал қуриш ва реконструкция қилиш, ушбу мақсадлар учун ҳам хорижий ҳамкорларни топиш масалани анча тезлаштириш имконини беради. Шу туфайли туризмни ривожлантириш бўйича хорижий тажрибаларни ўрганиш баробарида, хорижий инвесторларни ҳам жалб қилиш чораларини кўриш лозим бўлмоқда. Бундай ташкилий-иқтисодий механизмлардан самарали фойдаланиш ва уларни муттасил такомиллаштириб боришга эришиш ҳам соҳанинг ривожланиши учун муҳим аҳамиятга эга.